

CHỦ ĐỀ 6. PHÉP TRỪ VÀ PHÉP CHIA

I. TÓM TẮT LÝ THUYẾT

• Cho hai số tự nhiên a và b , nếu có số tự nhiên x sao cho $b + x = a$ thì ta có phép trừ $a - b = x$. Khi đó, số a được gọi là số bị trừ, số b là số trừ và số x là hiệu số.

Điều kiện để thực hiện phép trừ là số bị trừ lớn hơn hoặc bằng số trừ.

• Cho hai số tự nhiên a và b trong đó $b \neq 0$, nếu có số tự nhiên x sao cho $b \cdot x = a$ thì $a \vdots b$ và ta có phép chia hết $a : b = x$. Khi đó, số a được gọi là số bị chia, số b là số chia và số x là thương.

• Cho hai số tự nhiên a và b trong đó $b \neq 0$, ta luôn tìm được hai số tự nhiên q và r duy nhất sao cho $a = b \cdot q + r$ trong đó $0 \leq r < b$.

- Nếu $r = 0$ thì ta có $a \vdots b$.

- Nếu $r \neq 0$ thì ta có $a : b$.

II. BÀI TẬP VÀ CÁC DẠNG TOÁN

Dạng 1. Thực hành phép trừ và phép chia

Phương pháp giải:

Để thực hiện phép tính có phép trừ và phép chia ta thường sử dụng quy tắc:

Phép chia làm trước, phép trừ làm sau.

Lưu ý:

- Đối với bài toán điền số, ta cần quan sát mối quan hệ giữa các số đã biết và các số chưa biết để thực hiện phép tính, tìm ra kết quả.

- Sử dụng định nghĩa của phép chia có dư và công thức:

$$a = b \cdot q + r \quad (0 < r < b).$$

1A. Tính:

a) $217 - 320 : 4;$

b) $5052 : 5 - 25 : 5$

c) $640 : 32 + 32$

d) $2180 - 180 : 2 : 9.$

1B. Tính:

a) $982 - 420 : 20;$

b) $(328 - 8) : 32$

c) $1000 : 4 + 6;$

d) $930 : 31 - 1.$

2A. Điền số thích hợp vào ô trống trong bảng dưới đây:

2B. Điền số thích hợp vào ô trống trong bảng dưới đây:

3A. Điền số thích hợp vào ô trống trong bảng dưới đây:

$$a = b \cdot q + r ; 0 < r < b$$

3B. Điền vào ô trống trong bảng dưới đây sao cho:

$$a = b \cdot q + r ; 0 < r < b$$

4A. Điền số thích hợp vào các ô còn lại để được tổng 3 số theo mỗi hàng, mỗi cột, mỗi đường chéo đều bằng

4B. Điền số thích hợp vào các ô còn lại để được tổng 3 số theo mỗi hàng, mỗi cột, mỗi đường chéo đều bằng 15.

Dạng 2. Tính nhanh

Phương pháp giải: Để tính nhanh, ta cần quan sát và phát hiện mối liên hệ giữa các số trong từng phép toán. Từ đó, áp dụng linh hoạt tính chất giao hoán, kết hợp, phân phối cho phù hợp.

5A. Tính nhanh:

a) $198 + 232 - 98 - 32$;

b) $567 - 32 - 68$;

c) $99 - 97 + 95 - 93 + 91 - 89 + \dots + 7 - 5 + 3 - 1$.

5B. Tính nhanh:

a) $1326 + 538 - 326 + 62$;

b) $2391 - 147 - 253$;

c) $98 - 96 + 94 - 92 + 90 - 88 + \dots + 10 - 8 + 6 - 4$.

6A. Tính nhanh:

a) $91.25 - 91.13 - 91.12$;

b) $47.8 - 27.9 + 47.12 - 27.11$

c) $236 : 3 = 64 : 3$

d) $375 : 25 - 125 : 25$

6B. Tính nhanh:

a) $24.42 - 35.24 - 24.7$

b) $42.13 - 22.5 + 42.7 - 15.22$

c) $125 : 4 - 25 : 4$

d) $1159 : 125 - 159 : 125$

Dạng 3. Tìm số chưa biết trong một đẳng thức

Phương pháp giải:

- Trong phép cộng hai số, muốn tìm một số hạng, ta lấy tổng trừ đi số hạng đã biết.

- Trong phép trừ hai số, muốn tìm số bị trừ ta lấy hiệu cộng với số trừ.

- Trong phép chia, muốn tìm số bị chia ta lấy thương nhân với số chia rồi cộng với số dư (nếu có)

7A. Tìm x, biết:

a) $(x - 25) - 175 = 0$;

b) $485 - (6x + 60) = 5$

c) $315 + (135 - x) = 450$;

d) $346 + (210 - x) = 556$

7B. Tìm x, biết:

a) $(x - 32) - 68 = 0$;

b) $274 - (9x + 18) = 4$

c) $442 + (418 - x) = 860$;

d) $107 + (210 - x) = 317$

8A. Tìm x, biết:

a) $x - 280 : 35 = 5.54$;

b) $(x - 120) : 35 = 5$

c) $(x + 100) \cdot 4 = 800$;

d) $x \cdot 5 + 10.9 = 990$

8B. Tìm x, biết:

a) $x - 120 : 30 = 40$;

c) $(x + 120) : 20 = 8$;

c) $(x + 5) \cdot 3 = 300$

d) $x \cdot 2 + 21 : 3 = 27$

9A. Tìm x, biết:

a) $x \cdot 14 - x \cdot 2 = 120$;

d) $x \cdot 13 - x \cdot 10 = 240$

c) $28x - x \cdot 17 - x = 250$.

9B. Tìm x, biết:

a) $x \cdot 5 - x \cdot 2 = 30$;

b) $x \cdot 34 - x \cdot 14 = 200$

c) $x \cdot 16 - x \cdot 14 - x = 2$.

Dạng 4. Bài tập về phép chia có dư

Phương pháp giải: Sử dụng định nghĩa của phép chia có dư và công thức: $a = b \cdot q + r$ ($0 < r < b$).

Từ công thức trên suy ra:

$$r = a - b \cdot q; \quad b = (a - r) : q; \quad q = (a - r) : b$$

10A. Một phép chia, có thương là 19, số chia là 8 và số dư là số lớn nhất có thể. Tìm số bị chia.

10B. Một phép chia có thương là 10, số chia là 7 và số dư là số lớn nhất có thể. Tìm số bị chia

11A. Tìm số bị chia của phép chia có thương bằng 5, số dư bằng 9, tổng của số chia, thương và số dư bằng 24.

11B. Tìm số bị chia của phép chia có thương và số dư đều bằng 3, tổng của số chia, thương và số dư bằng 19.

12A. Tìm số chia của phép chia có thương bằng 10 và số dư bằng 8, biết tổng của số bị chia, thương và số dư bằng 116.

12B. Tìm số chia của phép chia có thương bằng 6 và số dư bằng 4, biết tổng của số bị chia, thương và số dư bằng 62.

III. BÀI TẬP VỀ NHÀ

13. Tính:

a) $1260 : 60 - 640 : 40;$

b) $270 : 3 : 5 - 4;$

c) $1000 : 5 - 5$

d) $1000 - 930 : 31$

14. Điền số thích hợp vào ô trống trong bảng dưới đây:

15. Điền vào ô trống trong bảng dưới đây sao cho

16. Điền số thích hợp vào các ô còn lại để được tổng 3 số theo mỗi hàng, mỗi cột, mỗi đường chéo đều bằng 15

17. Tính nhanh:

- a) $252 + 139 - 52 - 39$;
- b) $908 - 132 - 268$;
- c) $100 - 96 + 92 - 88 + 84 - 80 + \dots + 12 - 8 + 4$

18. Tính nhanh:

- a) $47.29 - 13.29 - 24.29$;
- b) $26.7 - 17.9 + 13.26 - 17.11$;
- c) $1167 : 6 + 33 : 6$;
- d) $1754 : 17 - 74 : 17 + 20 : 17$

19. Tìm x, biết

- a) $(x - 14) - 20 = 0$;
- b) $25 - (2x + 10) = 5$
- c) $315 - (135 - x) = 215$;
- d) $128 + (202 - x) = 330$
- e) $x - 320 : 32 = 25.16$
- f) $(x - 120) . 9 = 450$

20. Tìm x, biết:

- a) $(290 - x) . 4 = 400$;
- c) $x . 3 - 2018 : 2 = 23$
- b) $38 . x - x . 12 - x . 16 = 40$;
- d) $280 - x . 9 - x = 80$

21. Một phép chia có thương là 15, số chia là 10 và số dư là số lớn nhất có thể. Tìm số bị chia

22. Tìm số chia của phép chia có thương bằng 8 và số dư bằng 5, biết tổng của số bị chia, thương và số dư bằng 258.

HƯỚNG DẪN

- 1A. a) $217 - 320 : 4 = 217 - 80 = 137$
b) $5025 : 5 - 25 : 5 = 1005 - 5 = 1000$
c) $640 : 32 + 32 = 20 + 32 = 52$
d) $2180 - 180 : 2 : 9 = 2180 - 10 = 2170$

- 1B. a) 961   b) 10   c) 256   d) 29

2A.

--	--	--	--	--

2B. Tương tự 2A. HS tự làm.

3A.

3B. Tương tự 3A. HS tự làm.

4A.

--	--	--

4B. Tương tự 4A. HS tự làm.

5A. a) $198 + 232 - 98 - 32 = (232 - 32) + (198 - 98) = 300.$

b) $567 - 32 - 68 = 567 - (32 + 68) = 467.$

c) $99 - 97 + 95 - 93 + 91 - 89 + \dots + 7 - 5 + 3 - 1$
 $= (99 - 97) + (95 - 93) + (91 - 89) + \dots + (7 - 5) + (3 - 1)$
 $= 2 + 2 + 2 + \dots + 2 + 2 = 2.25 = 50.$

5B. Tương tự 5A

6A. a) $91.25 - 91.13 - 91.12 = 91.(25 - 13 - 12) = 0;$

b) $47.8 - 27.9 + 47.12 - 27.11 = 47.(8 + 12) - 27.(9 + 11)$

$= (47 - 27).20 = 400;$

c) $236 : 3 + 64 : 3 = (236 + 64) : 3 = 100;$

d) $375 : 25 - 125 : 25 = (375 - 125) : 25 = 10.$

6B. Tương tự 6A.

7A. a) $x = 200.$ b) $x = 70.$ c) $x = 0.$ d) $x = 0.$

7B. a) $x = 100.$ b) $x = 28.$ c) $x = 0.$ d) $x = 0.$

8A. a) $x = 278.$ b) $x = 295.$ c) $x = 100.$ d) $x = 180.$

8B. a) $x = 44.$ b) $x = 40.$ c) $x = 95.$ d) $x = 10.$

9A. a) $x = 10.$ b) $x = 80.$ c) $x = 25.$

9B. a) $x = 10.$ b) $x = 10.$ c) $x = 2.$

10A. Số dư là: 7. Do đó số bị chia là: $19.8 + 7 = 159.$

10B. Số dư là: 6. Do đó số bị chia là: $10.7 + 6 = 76.$

11A. Số chia là: $24 - 5 - 9 = 10.$ Do đó số bị chia là: $5.10 + 9 = 59$

11B. Số chia là: $19 - 3 - 3 = 13.$ Do đó số bị chia là: $3.13 + 3 = 42$

12A. Số bị chia là: $116 - 10 - 8 = 98.$ Do đó số bị chia là: $(98 - 8) : 10 = 9$

12B. Số bị chia là: $62 - 6 - 4 = 52.$ Do đó số bị chia là: $(52 - 4) : 6 = 8$

13. Tương tự 1A

14. Tương tự 2A. HS tự làm

15. Tương tự 3A. HS tự làm

16. Tương tự 4A. HS tự làm

17. Tương tự 5A.

a) 300   b) 508   c) 52

18. Tương tự 6A.

a) 290   b) 180   c) 200   d) 100

19.   a) $x = 34$ b) $x = 5$ c) $x = 35$ d) $x = 0$

e) $x = 410$ f) $x = 170$

20.   a) $x = 190$ b) $x = 344$ c) $x = 4$ d) $x = 20$

21. Số dư là 9 nên số bị chia là : $15 \cdot 10 + 9 = 159$

22.   Số bị chia là: $258 - 5 - 8 = 245$

Số chia là: $(145 - 5) : 8 = 30$